

FATURA DÜZENLENMESİ VE İTİRAZI NASIL OLMALIDIR

Fatura, 213 sayılı Vergi Usul Kanunun'un 229 maddesinde düzenlenmiş olup, "*fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır.*" Şeklinde tanımlanmıştır. Fatura, Vergi Usul Kanunu 230.maddesinde belirtilen hükümlerine göre düzenlenmiş Maliye Bakanlığı ile anlaşmalı matbaalar tarafından matbu olarak hazırlanan tek cilt halinde kırtasiyelerde satılan, düzenleyenin bilgilerini içeren, sıra numarası takip eden ve noter tarafından onaylatıldıktan sonra kullanılabilen belgelerdir.

Günlük hayat da genellikle bir mal alınırken fiş veya fatura verilmekte ancak, zaman zaman ticari satımlarda faturanın ne zaman düzenlenmesi gerektiği ve geçerliliği konusunda hukuki sorunlar yaşanmaktadır. Olağan hallerde 213 sayılı VUK 231/5 maddesine göre satış yapan kişi mali veya hizmeti teslim ettiği tarihten itibaren azami "**yedi gün**" içinde fatura düzenlemelidir. Bu süre içerisinde düzenlenmeyen faturalar hiç düzenlenmemiş sayılır. Herhangi bir malın tesliminden önce fatura düzenlenmişse bunun resmi geçerliliği bulunmamaktadır.

Esasen düzenlenen bir faturanın hüküm ifade edebilmesi için karşı tarafa tebliği zorunlu olup, bu tebliğin posta yolu ile ya da elden yapılması mümkündür. Düzenlenen bir faturanın geçerli olabilmesi için alt nüshasının faturayı alan tarafından imzalanması gerekir. Zira bu husus faturayı alanın faturadan haberdar olduğunu gösterdiği için önem arz eder. Karşı tarafa tebliğ edilmeyen yani ulaştırılmayan faturanın içeriğinin kesinleştiğinden söz edilemez. Faturanın karşı tarafa tebliğ edilip, TTK'nın 21/2 maddesine göre itiraz edilmemesi halinde içeriğinin kesinleşmesi söz konusu olur. Keza, İrsaliyeli fatura da "*sevk irsaliyesi*" ve "*fatura*" yerine geçen, her ikisinin bir arada düzenlendiği resmi bir belge olup, aynı fatura gibi karşı tarafa ulaştırıldığında hüküm ifade etmektedir.

2013 Eylül ayından itibaren belli bir ciro üstündeki firmalar (aşgari 25.000.000 TL brüt satış hasılatına sahip olanlar) ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu kapsamında Madeni Yağ Lisansına sahip olan firmalar için e-fatura kullanma zorunluluğu getirilmiştir. Bu mükellefler e-fatura yerine kağıt fatura düzenleyemezler, düzenlemeleri halinde hiç düzenlenmemiş sayılacağı gibi Vergi Usul Kanununun 353 maddesine göre de cezai yaptırıma tabi tutulacaklardır. Ancak e-fatura kullanımına hizmet alımları henüz dahil edilmemiştir. Ayrıca, e-fatura kullanmak zorunda olan mükellefler, nihai tüketicilere ya da e-fatura kullanmayan mükelleflere kağıt fatura düzenlemeye devam etmeleri zorunlu kılınmış olup bu mükellefiyete uymayan mükelleflerin cezai yaptırımla karşı karşıya kalmaları söz konusu olacaktır.

Dış ticarete; ticari fatura, proforma fatura, konsolosluk faturası, navlun faturası, tasdikli fatura vs. gibi faturalar ile fatura niteliğinde sayılan Karayolu Taşıma Belgesi, Deniz Konşimentosu, ATR Dolaşım Belgesi, EUR. Dolaşım Belgesi, A. T. A. Karnesi, Helal Belgesi, TIR Karnesi vs. gibi belgeler fatura gibi değerlendirilmekte ve ispat vasıtası olarak kabul edilmektedir.

Fatura üzerinde bulunması gereken bilgiler matbu olarak düzenlendiğinden eksiksiz doldurulmalı, içeriğinde taraflar arasındaki yazılı veya sözlü olarak anlaşmaya vardıkları bütün hususların yani verilecek mal veya sunulacak hizmet ile ilgili her türlü bilgilerin yer alması gerekmektedir. Bu bilgilerden başka bir açıklama yazılmak istenirse, yapılacak açıklamanın geçerli olması için faturada asıl bulunması gereken bilgilere zarar vermeden yazılması gerekmektedir. Bu

hususların yasaya uygun olarak yerine getirilmesi asıl olup aksi taktirde geçersizliği söz konusu olmakta veya itiraza neden olmaktadır.

Faturaya itiraz 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 21/2 maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre faturayı alan kimse aldığı tarihten itibaren **8 gün** içinde içeriği hakkında bir itirazda bulunmamışsa içeriğini kabul etmiş sayılır. Uygulamada 8 günlük sürenin ne zaman başladığı önem arz etmektedir. Bu nedenle düzenlenen herhangi bir faturanın karşı tarafa gönderilmesi halinde teslim alınış tarihinin ispata imkan verecek şekilde olması gerekir ki, bu da noter, kargo, iadeli-taahhütlü vs. gönderim ile yada faturanın karşı tarafa bir zabıtla teslim edilmesi ya da imza karşılığı verilmesi halinde mümkündür.

Türk Ticaret Kanununda faturaya itiraz konusu yer almasına rağmen itirazın ne şekilde olacağı yönünde herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Bu nedenle fatura içeriğine yapılacak itirazın ispat belgesi olmasını temin etmek ya da sonradan çıkacak bir hukuki ihtilafta kullanabilmek bakımından fatura içeriğine yapılacak olan itirazın yazılı olması gerekir ve bu itirazın karşı tarafa ulaştığının ispatı için de iadeli-taahhütlü, kargo vasıtası ya da noter kanalıyla yapılması gerekir. Yapılacak itirazda 8 günlük yasal süre içinde itiraz edildiğinin belirtilmesi içeriğine ne şekilde itiraz edildiğinin yazılması, uyuşmazlığın çözümü için önemlidir.

Fatura, düzenleyen kişi açısından her zaman aleyhine delil teşkil eden nitelikte bir belgedir. Esasen fatura içeriğine itiraz edilmiş ya da itiraz edilmemiş olması hali, faturayı düzenleyen açısından aleyhine delil olma niteliğini ortadan kaldırmamaktadır. Açılış veya kapanış onayları bulunmayan ve içerdiği kayıtlar birbirini doğrulamayan ticari defter kayıtları da sahibi aleyhine delil teşkil etmektedir. Bu nedenle şirketler veya şahıslar faturaları defterlerine kayıt ettikleri anda, kaydeden yönünden bu faturaların içeriğinin kabul edildiği anlamını taşımaktadır.

6100 sayılı Hukuk Mahkemeleri Kanunu 222/4 maddesi "*açılış veya kapanış onayları bulunmayan ve içerdiği kayıtlar birbirini doğrulamayan ticari defter kayıtları, sahibi aleyhine delil olur hükmünü içermektedir.*" şeklinde düzenlenmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 19.09.2012 tarih 2012/19-400 E. sayılı kararında "*açılış veya kapanış onayları bulunmayan ve içerdiği kayıtlar birbirini doğrulamayan ticari defter kayıtları sahibi aleyhine delil olur, kuralı gereğince davalının defterlerinde kayıtlı bulunan uyuşmazlık konusu faturaların aleyhine delil olacağına kabulü gerekir.*" şeklinde karar verilmiş olmakla fatura içeriğinin ve defterlere kaydının ne kadar önemli bir husus olduğu görülmektedir.

Faturanın altının imza edilmek suretiyle kapatılması ticari örf ve adete göre bedelinin ödendiğine karine teşkil etmektedir. Açık şekilde düzenlenen faturanın tutarının da ödenmediği kabul edilmektedir.

Uyuşmazlıklarda fatura aslının ibraz edilmesi zorunludur. Uygulamada faturanın silik ve okunaksız suretlerinin ibraz edilmesi yani aslının ibraz edilememesi halinde, fatura bedellerinin ödendiğine dair ticari teamüle uygun kanıtlama yeteneği olan satıcının hesabına girdiğini gösteren başkaca geçerli belge ibraz edilememişse, faturaların silik ve okunaksız suretleri sunulmasıyla sunan kişi yönünden 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 359 maddesine göre defter ve belgelerin gizlenmesi suçu oluştuğu kabul edilmektedir. (Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 03.12.2008 T. 2008/1348 E. 2008/12690 K. Emsal niteliktedir.)

Ayıplı mal veya hizmet satışlarında da fatura nın tebliğ tarihi ve mal teslim tarihi çok önemlidir. Alıcının irsaliyeli fatura veya fatura ile teslim aldığı malı makul süre içinde ayıplı olup olmadığını kontrol edip satıcıya bildirme zorunluluğu bulunmaktadır. Bu nedenle bu tür belgeler teslim alındığında yasal süreler devreye girdiğinden gerekli ihtimam ve özenin gösterilmesi

gerekmektedir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu 222. ve 223. maddelerine göre alıcı bu zorunluluğu yerine getirmediği takdirde almış olduğu emtiayı kabul etmiş sayılmaktadır. Burada en ufak bir ihmal ya da makul sürenin kaçırlması halinde alıcı, satılanı o haliyle kabul etmiş olmaktadır.

Yukarıda izah etmeye çalıştığımız üzere, fatura bir ispat vasıtası ve önemli bir delil olduğundan içeriği doğru ve mal tesliminden itibaren 7 gün içinde düzenlenmesi ve mutlaka karşı tarafa elden ya da posta yolu ile tebliğ edilmesi gereken bir belgedir. Fatura eline geçen kişi 8 gün içinde itiraz etmediği takdirde içeriğinin kabul edildiği anlamına gelmektedir.

Günlük ve ticari hayatta her zaman faturalarla muhatap olduğumuzdan fatura alındığında ya da verildiğinde kanun karşısında hangi haklara sahip olduğumuz ya da nasıl davranmamız gerektiği yönünde kısaca bilgi sunulmaya çalışılmıştır.

Av. A. Nurcan EROL